



Het krachtenveld rondom eenzaamheid

Een verkenning voor Stichting Avondje Uit

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van



Auteur(s)

Dr. Mariëlle Blanken

Fenna Bijster MSc

Sophie de Jong MSc

Fotograaf

Huib Notenboom fotografie

Datum

februari 2025



© 2025 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Maatschappelijke R&D	2
1.2	Methode van verkennen	2
1.2.1	Deskresearch en expertgesprekken	2
1.2.2	Groepsgesprekken	3
1.3	Kennisdeling	3
1.4	Leeswijzer	4
2	Resultaten	5
2.1	Expertgesprekken	5
2.2	Ervaringsdeskundigen/deelnemers	7
2.3	Bestuurders maatschappelijke organisaties	9
3	Conclusies	12
3.1	Stichting Avondje Uit	12
3.2	Institutionele krachtenveld	13

1 Inleiding

Stichting Avondje Uit organiseert vrijetijdsactiviteiten, vakanties en evenementen voor jongeren en jongvolwassenen tussen de 16 en 36 jaar met een sociale hulpvraag op het gebied van vrijetijdsbesteding (die al dan niet in het zorgsysteem zitten). Het doel van de activiteiten is om eenzaamheid onder jongeren en jongvolwassenen tegen te gaan. Daarvoor heeft de stichting een methodiek ontwikkeld voor het versterken van sociale vaardigheden en sociale zelfredzaamheid. Deelnemers van de activiteiten kunnen daaraan deelnemen en zichzelf op sociaal vlak verder ontwikkelen onder leiding van een pedagoog. Inmiddels is de Stichting niet alleen werkzaam in Tilburg, maar ook in Den Bosch. In andere regio's in Brabant worden verkennende gesprekken gevoerd. Tilburg heeft de grootste community met 150 unieke deelnemers per jaar, ongeveer 50% van de deelnemers doet met meer dan 3 activiteiten mee per jaar. Over alle deelnemers genomen doet men gemiddeld zo'n 5 keer per jaar mee met een activiteit.

De meeste deelnemers van Stichting Avondje Uit komen via zorg- en welzijnsorganisaties bij hen terecht. Bij de Stichting speelt de vraag waarom jongeren en jongvolwassenen met een sociale hulpvraag op het gebied van vrijetijdsbesteding al dan niet blijven deelnemen. Wat maakt dat deelnemers wel of niet willen deelnemen? Wat zijn de behoeftes van deze doelgroep? En waarom stromen sommige deelnemers uit? Daarnaast merken ze vanuit de Stichting dat de diverse stakeholders in het sociale domein zich niet direct 'eigenaar' voelen van het probleem 'eenzaamheid' onder deze groep. Met hun inzet lijkt Stichting Avondje Uit precies tussen het zorg- en welzijnsdomein, de culturele / vrijetijdssector en de gemeente in te vallen en blijft het onduidelijk met welke partners duurzame samenwerkingsrelaties nodig zijn voor het aanpakken van deze problematiek.

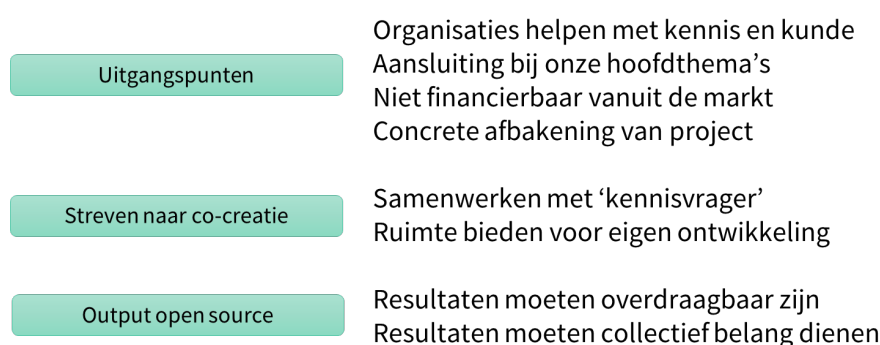
Om meer zicht te krijgen op deze vraagstukken heeft Stichting Avondje Uit aan Het PON & Telos gevraagd om hier een verkennende studie naar te doen. Het doel is om meer inzicht te krijgen in:

- beleving, behoeftes en motivaties van (potentiële) deelnemers
- het netwerk van actoren die in hun werkpraktijk te maken hebben met eenzaamheid onder jongeren en jongvolwassenen¹

¹ Stichting Avondje Uit richt zich op jongeren én jongvolwassenen. Wanneer in het rapport gesproken wordt over jongeren of jongvolwassenen, wordt de gehele groep bedoeld.

1.1 Maatschappelijke R&D

Sinds 2021 maakt Het PON & Telos jaarlijks een bescheiden budget beschikbaar om maatschappelijke initiatieven met kennisvragen op weg te helpen en/of te ondersteunen. Het betreft kennisvragen die in lijn zijn met de hoofdthema's van Het PON & Telos, niet financieerbaar zijn vanuit de 'markt', en (uiteraard) het collectief belang dienen. Op deze manier willen we organisaties (verder) helpen met de kennis en kunde die we in huis hebben en willen we onze kennis en kunde op de hoofdthema's waarop we werken inhoudelijk, conceptueel en/of methodisch door ontwikkelen. De resultaten moeten open-source beschikbaar komen, zodat deze ook bruikbaar/overdraagbaar zijn voor anderen.



Figuur 1. Uitgangspunten maatschappelijke R&D van Het PON & Telos

1.2 Methode van verkennen

Voor de verkenning hebben we mix van methoden gebruikt. We hebben deskresearch gedaan, expertgesprekken gevoerd en twee groepsgesprekken geleid.

1.2.1 Deskresearch en expertgesprekken

Om meer inzicht te krijgen en kennis op te doen over het thema 'eenzaamheid', hebben we allereerst deskresearch gedaan naar actuele onderzoeken en kennis over eenzaamheid onder jongeren. Vervolgens hebben we de volgende experts benaderd voor een gesprek:

- Eric Schoenmakers, hij is docent-onderzoeker bij Fontys Hogeschool en is gespecialiseerd in onderzoek naar eenzaamheid en sociale relaties. In zijn rol als lid van Raad van Toezicht van Stichting Avondje Uit hebben we met hem ook gesproken over de methoden van Stichting Avondje Uit en het eigenaarschap van 'eenzaamheid' als probleem in het zorg- en welzijnsnetwerk.
- Erwin Morelissen, hij is begeleider en ervaringsdeskundige bij Stichting Avondje Uit. Hij is in de afrondende fase van de opleiding Social Work. We hebben Erwin vragen gesteld over de ontwikkeling van deelnemers naar ervaringsdeskundige en de factoren waarom jongeren met een sociale hulpvraag wel of niet deelnemen aan de programma's van Stichting Avondje Uit.

- Caroline van Genk, zij is promovendus bij de academische werkplaats Geestdrift van Tranzo Tilburg University en doet onderzoek naar beschermd wonen, waarin eenzaamheid een belangrijk thema is. Met haar hebben we ons voornamelijk verdiept in welke concepten relevant zijn voor deze vormen van eenzaamheid onder jongeren.
- Martha Talma, zij is projectleider bij Movisie en publiceert regelmatig over het thema eenzaamheid. Onlangs heeft ze de 'Routekaart Eenzaamheid van inwoners voorkomen en verminderen' ontwikkeld. Deze routekaart bestaat uit twee hoofdonderdelen: tips voor het organiseren van de aanpak van eenzaamheid en manieren om eenzaamheid onder inwoners te verminderen of voorkomen. Met Martha hebben we voornamelijk stil gestaan bij de institutionele context van het eenzaamheidsvraagstuk en de coalitie één tegen eenzaamheid.

Deze expertgesprekken hebben tevens als input gediend voor de interviewgids voor de groepsgesprekken met de deelnemers en bestuurders.

1.2.2 Groepsgesprekken

Om meer inzicht te krijgen in beleving, behoeften en motivaties van (potentiële) deelnemers en in het netwerk van actoren die in hun werkpraktijk te maken hebben met eenzaamheid onder jongeren, hebben we twee groepsgesprekken geleid. Op 2 september 2024 hebben we gesproken met Esla, Rebecca, Yijun, Sabrina en Patrick over hun ervaringen als deelnemer van Stichting Avondje Uit. Vervolgens hebben we op 20 november 2024 gesproken met vertegenwoordigers van verschillende organisaties uit het netwerk van Stichting Avondje Uit. Onderwerpen die aan bod kwamen gingen over hoe de institutionele context in elkaar steekt en welke organisatie welke rol heeft of zou moeten pakken rondom het thema eenzaamheid bij jongvolwassenen met een sociale hulpvraag.

Aan het gesprek namen deel:

- John van Kuijk – Divisie directeur Amarant 'Wonen in de Wijk'
- Valentijn Franken – Oprichter en eigenaar Vibe Active
- Floor van Berkel - Directeur R-newt
- Ilse Haneveer - Oprichter Stichting Social Kids Tilburg
- Wies Arts - Interim beleidsmedewerker sociaal domein gemeente Tilburg
- Jeroen Pijnenburg - Sociaal ontwikkelaar WonenBreburch
- Johan van Gorp - Directeur bestuurder IMW regio Tilburg
- Frens Frijns – Directeur 013 Poppodium

1.3 Kennisdeling

De kennis die is opgedaan in deze verkenning is op verschillende manieren gedeeld. Ten eerste hebben we de eerste resultaten van de verkenning gepresenteerd op het symposium 'Eenzaamheid aanpakken' van 28 oktober 2024 in de LocHal in Tilburg, georganiseerd door Avondje Uit en Next-Up van R-Newt. Woensdag 5 februari 2025 zijn de conclusies

gepresenteerd aan de staatsecretaris maatschappelijke zorg, Vicky Maeijer, die op werkbezoek komt bij R-Newt en Stichting Avondje Uit. Voorliggende rapportage is voor Jeroen Hellemons, oprichter en directeur van Stichting Avondje Uit. Tot slot komt er ook een vervolg op de verkenning. In de loop van 2025 gaan we in samenwerking met de Young Professionals Brabant/BrabantAdvies, de coördinator jongerenparticipatie van de provincie Noord-Brabant en het projectteam van de Brabantse monitor brede welvaart kennis over het onderwerp ‘jongeren en eenzaamheid’ actief in de provincie delen. Het idee is dat de belangrijkste boodschap uit de geleerde lessen uit deze verkenning in de loop van 2025 samengevoegd wordt met resultaten uit het nog lopende onderzoek naar ervaren brede welvaart in Brabant en met de adviezen van de Young Professionals Brabant over mentale gezondheid van jongeren. In de vorm van een pamflet/poster kan het dan samen met de tentoonstelling van Stichting Avondje Uit ‘[door de zure appel heen bijten](#)’ gepresenteerd worden in de ontvangsthal van het provinciehuis van Noord-Brabant.

1.4 Leeswijzer

In deze publicatie doen we verslag van de verkenning. In hoofdstuk 2 bespreken we kort de belangrijkste bevindingen uit de gesprekken met experts en de groepsgesprekken met ervaringsdeskundigen en bestuurders van maatschappelijke organisaties. In hoofdstuk 3 zetten we de geleerde lessen voor Stichting Avondje Uit en voor het institutionele krachtenveld op een rij.

2 Resultaten

In dit hoofdstuk bespreken we als eerst de belangrijkste bevindingen uit de gesprekken met experts. Vervolgens worden de resultaten uit de groepsgesprek met ervaringsdeskundigen en met bestuurders besproken. Ondanks dat we in deze verkenning slechts een aantal experts, deelnemers en bestuurders hebben gesproken, geven deze resultaten een goed eerste beeld van wat er speelt.

2.1 Expertgesprekken

Laagdrempelige ontmoetingen faciliteren

De gemeente kan een belangrijke rol spelen in het creëren van gratis, toegankelijke ontmoetingsplekken waar mensen eenvoudig met elkaar in contact kunnen komen. Financiële beperkingen vormen vaak een drempel voor eenzame mensen om deel te nemen aan sociale activiteiten. Het probleem ligt niet alleen bij het ontmoeten van nieuwe mensen, maar vooral bij het onderhouden van structurele vriendschappen. Ook zorgorganisaties zouden met beperkte middelen meer kunnen betekenen voor hun zorgvragers, door gericht in te zetten op het faciliteren van sociale verbindingen en ondersteuning te bieden waar nodig.

Bijzondere doelgroep

De communicatie over de organisatie benoemt momenteel niet expliciet dat Stichting Avondje Uit een specifieke doelgroep bereikt, die andere partijen niet of minder bereiken. De meeste deelnemers komen via hulpverleners binnen in plaats van via directe communicatie met de doelgroep zelf. Door sterker te benadrukken dat Stichting Avondje Uit juist deze doelgroep bereikt, kunnen andere partijen potentiële deelnemers beter doorverwijzen. Zo zitten woongroepen bijvoorbeeld niet in de Tilburgse Coalitie tegen Eenzaamheid, waardoor deze doelgroep mogelijk over het hoofd wordt gezien. Er wordt vaak aangenomen dat jongeren in het zorgsysteem voldoende ondersteuning krijgen. Als jongeren op een gegeven moment het zorgsysteem verlaten (bijvoorbeeld als ze 18+ worden) moeten ze ineens zelfstandig functioneren. Dit maakt hen dus een belangrijke doelgroep om te betrekken.

Dubbel stigma

De doelgroep van Stichting Avondje Uit bestaat grotendeels uit jongeren die al ergens binnen het zorg- en ondersteuningssysteem vallen. Zij wonen bijvoorbeeld begeleid of beschermd, gaan naar het speciaal onderwijs, ontvangen jeugdhulp of werken binnen een werkvoorziening. Voor deze jongeren is het extra moeilijk om hun eenzaamheid toe te geven of te erkennen. Dit kan voor hen een dubbel stigma betekenen: “niet lekker in je vel zitten én ook nog eenzaam zijn”. Binnen de zorg en ondersteuning die de jongeren

ontvangen is er steeds minder aandacht voor het versterken van hun sociale basis. Er wordt nog weinig ingegaan op hun vragen en behoeften rondom het opbouwen van een sociaal netwerk, het aangaan van diepere sociale relaties en het vinden van een passende vrijetijdsbesteding.

Versterk communicatie

Om jongeren nog beter te en hen te ondersteunen bij de stap naar gezamenlijke activiteiten (bij Stichting Avondje Uit of elders) is het van groot belang dat zorg- en welzijnsinstellingen op de hoogte zijn van de mogelijkheden binnen het voorliggende veld, waaronder Stichting Avondje Uit. Daarnaast is het belangrijk om te benadrukken dat de activiteiten van Stichting Avondje Uit meer zijn dan alleen 'leuk'. Ze bieden niet alleen ontspanning, maar dragen ook bij aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden en helpen deelnemers om aan persoonlijke doelen te werken. Deelnemers kunnen hierin begeleidt worden door een pedagoog.

Begeleiding bij deelname

Daarnaast zou het goed zijn als de jongeren in hun stap naar deelname worden begeleid, om de drempel te verlagen. Begeleiders van de zorg- en welzijnsorganisatie waar een jongere onder valt kunnen hierin een rol spelen, maar ook begeleiders vanuit Stichting Avondje Uit. Door samen met de jongeren na te gaan waar de angsten en behoeften liggen, kunnen begeleiders hen helpen een passend plan te maken. Zo krijgen jongeren de ondersteuning die ze nodig hebben om daadwerkelijk de stap te zetten en actief deel te nemen.

Kennis over eenzaamheid

Binnen veel organisaties krijgt niemand de concrete taak 'eenzaamheid' toegewezen, terwijl het belangrijk is dat deze verantwoordelijkheid bij iemand ligt. Hoewel professionals zich vaak betrokken voelen bij het onderwerp, is de vraag of zij over voldoende specialistische kennis beschikken. Er zijn namelijk 4 vormen van eenzaamheid: Sociale eenzaamheid, emotionele eenzaamheid, existentiële eenzaamheid en transculturele eenzaamheid. Veel initiatieven richten zich op sociale eenzaamheid door mensen samen te brengen, maar bieden niet altijd de vaardigheden om duurzame relaties te vormen en te onderhouden. Het is daarom belangrijk om niet alleen sociale interactie te stimuleren, maar ook mensen te leren hoe ze met eenzaamheid om kunnen gaan, in plaats van het koste wat het kost te vermijden. Iedereen ervaart wel eens eenzaamheid, en dat is een normaal onderdeel van het leven. Ondanks de grote impact van eenzaamheid op de gezondheid - vergelijkbaar met het roken van 14 sigaretten per dag - krijgt sociale gezondheid nog te weinig aandacht.

Exit-strategie

Het is belangrijk om na te denken over een exit-strategie voor deelnemers die klaar zijn met hun leerproces binnen Stichting Avondje Uit. Wanneer is iemand uitgeleerd? Zouden

deelnemers na X aantal jaar moeten uitstromen?

Tilburgse Coalitie tegen Eenzaamheid

De Coalitie tegen Eenzaamheid in Tilburg heeft een hele tijd goed gewerkt. Vanuit Movisie was er destijds een begeleider/trekker. Gemeente Tilburg wilde vervolgens dat de coalitie zelfstandig draaiend zou worden. In de praktijk is dit lastig en moeilijk haalbaar. Het is van belang dat er een gemotiveerde trekker is. De gemeente is op dit moment trekker, zet lijnen uit en is aanjager. Stichting Avondje Uit is samen met 4 andere organisaties kernteamlid. Om te zorgen voor borging in de praktijk is het belangrijk dat uitvoerende partijen die in hun dagelijkse werk te maken krijgen met het eenzaamheidsvraagstuk, aangehaakt zijn.

Structurele afspraken

In een ideale situatie is Stichting Avondje Uit niet nodig en bestaat er een geïntegreerd systeem waarin informele en formele zorg samenwerken, zodat jongeren al vroeg in hun leven op bekende plekken steun vinden. Meer genuanceerde aandacht en doordachte interventies zijn nodig, samen met structurele afspraken en doorlopende subsidies.

2.2 Ervaringsdeskundigen/deelnemers

Op 2 september 2024 heeft er een groepsgesprek plaatsgevonden met ervaringsdeskundigen/deelnemers van Stichting Avondje Uit. Tijdens dit gesprek zijn we ingegaan op de ervaringen van deelnemers en het aanbod en de behoefte van deelnemers als het gaat om de activiteiten van Stichting Avondje Uit. Tijdens het groepsgesprek waren de deelnemers erg open over hun ervaringen. In hoofdlijn zijn de bevindingen als volgt.

Motivatatie voor deelname

De meeste deelnemers komen via begeleiders van zorg- en welzijnsinstellingen bij Stichting Avondje Uit terecht. Ze vinden het fijn om gelijkgestemden te ontmoeten, dit maakt het gemakkelijker om met elkaar te praten. Het is prettig om ergens deel van uit te maken. Het groepsgesprek maakt duidelijk dat sommige jongeren nog steeds moeite hebben om zich ergens anders thuis te voelen dan in een veilige omgeving zoals de activiteiten die zij bezoeken. Ze geven aan dat de bijeenkomsten hen een veilige plek bieden waar ze zichzelf kunnen zijn, wat van groot belang is in het aanpakken van hun eenzaamheid.

Groei

Jongeren benadrukken het belang van zelfinzicht. Door middel van vragenlijsten en feedback van anderen krijgen ze een beter beeld van hun sociale vaardigheden en hun persoonlijke groei. Stichting Avondje Uit maakt het mogelijk te oefenen met sociale vaardigheden. Daar kunnen ze ook begeleiding van een pedagoog bij krijgen. Een aantal deelnemers geven aan – wat ook bevestigd wordt door anderen – dat ze op bepaalde punten sterk gegroeid zijn. Dit motiveert ze ook om deel te blijven nemen.

Verantwoordelijkheden

Activiteiten zoals deelname aan quizzen of het geven van interviews bieden jongeren de kans om uit hun comfortzone te stappen. Ook krijgen ze bijvoorbeeld de kans om een weekendje weg mee te organiseren. Ze kunnen doorgroeien naar ambassadeurs of begeleiders van de Stichting. Deze ervaringen worden als positief gezien omdat ze hen helpen om hun sociale angsten te overwinnen en hun vaardigheden in het contact met anderen te verbeteren.

Activiteiten

De verscheidenheid aan activiteiten wordt als positief gezien. De vrijblijvendheid spreekt veel deelnemers aan. Een aantal deelnemers vinden de activiteiten erg leuk en zouden ook als ze eigen vriendschappen hebben opgebouwd, willen mee blijven doen aan bepaalde activiteiten. Anderen geven aan dat ze Stichting Avondje Uit zien als een manier om vriendschappen op te bouwen. Als dat doel bereikt zou zijn, zouden ze niet meer deelnemen. Als het gaat om praktische zaken is het belangrijk te blijven letten op de betaalbaarheid van activiteiten en het vervoer. Vervoer wordt vaak middels carpooling door Stichting Avondje Uit geregeld.



Figuur 2. Deelnemers groepsgesprek ervaringsdeskundigen Stichting Avondje Uit: Esla, Rebecca, Yijun, Sabrina en Patrick, samen met Jeroen Hellemons, Fenna Bijster, Sophie de Jong.

2.3 Bestuurders maatschappelijke organisaties

Op 20 november 2024 heeft er een groepsgesprek plaatsgevonden met bestuurders van maatschappelijke organisaties in Tilburg. Tijdens dit gesprek zijn we eerst ingegaan op het thema eenzaamheid en de eigen rol/verantwoordelijkheid in het eenzaamheidsvraagstuk. Vervolgens hebben we het gehad over in actie komen en de borging in de praktijk. Als laatste hebben we het gehad over de Tilburgse Coalitie tegen Eenzaamheid.

Mentale kwetsbaarheid jongeren

De toegenomen alertheid onder jongeren over het al dan niet afwijken van de norm wordt versterkt door sociale media. De druk om te voldoen aan het perfecte plaatje online heeft aanzienlijke invloed op hun zelfbeeld en sociale verwachtingen. Een warm netwerk thuis ontbreekt steeds vaker, ook door het toenemen van echtscheidingen. Het aantal thuiszittende scholieren groeit. Het onderwijs blijkt een star systeem te zijn dat moeite heeft flexibel mee te bewegen met maatschappelijke ontwikkelingen. In tegenstelling tot maatschappelijke organisaties, die voortdurend inspelen op veranderingen, loopt het onderwijs vaak achter. De mentale kwetsbaarheid onder jongeren neemt toe, mede door maatschappelijke polarisatie. Voelen ze zich ergens gesteund? Jongeren komen soms zelfs in een sociaal isolement terecht of creëren sociale fobieën. De weerbaarheid van jongeren lijkt niet altijd toereikend te zijn voor deze steeds complexer wordende maatschappij.

Een veranderende maatschappij

De toenemende individualisering maakt het moeilijker voor jongeren met lagere IQ's om mee te komen in de maatschappij. Waar er vroeger meer sociale cohesie was en jongeren met lagere IQ's door de buurt werden meegenomen, letten mensen nu minder op elkaar. Online gamen biedt jongeren een alternatieve manier om kwalitatieve relaties op te bouwen. Ouders moeten leren deze digitale interacties te waarderen, aangezien kinderen steeds meer 'digital natives' worden. Het huidige narratief in de samenleving, dat vaak probleemgericht is, zou meer moeten focussen op positieve benaderingen en het versterken van gemeenschapszin. Maar eenzaamheid blijft ook een individueel probleem. Men moet leren verdiepende relaties aan te gaan, door je kwetsbaar op te durven stellen. Door te vragen: hoe gaat het echt met jou?

Collectief eigenaarschap

De coalitie tegen eenzaamheid zou zich niet moeten richten op het elimineren van eenzaamheid, maar op het leren omgaan met deze gevoelens. We weten dat eenzaamheid een complex en veelzijdig probleem is, maar ook dat het normaal is om je af en toe eenzaam te voelen. Het concept van eigenaarschap binnen de coalitie tegen eenzaamheid roept de vraag op wie de verantwoordelijkheid draagt. Iedereen zou eigenaar moeten zijn en zich de vraag moeten stellen: wat kan ik bijvoorbeeld morgen al anders doen?

Praktische voorbeelden laten zien dat intercollegiale steun tussen organisaties essentieel is voor effectieve ondersteuning van jongeren. Het bespreken en zichtbaar maken van eenzaamheid binnen organisaties vraagt om moed en bewustwording onder professionals. Professionals vinden het soms moeilijk om het thema bespreekbaar te maken. Een bewustwordingscampagne binnen zorg- en welzijnsinstellingen zou ervoor kunnen zorgen dat professionals eenzaamheidsvraagstukken meer als onderdeel gaan zien van professioneel handelen.

Sociale duurzaamheid

Eenzaamheid zou ook gezien kunnen worden als een onderdeel van sociale duurzaamheid en ondergebracht kunnen worden in het duurzaamheidsbeleid van een organisatie. Een organisatie zou hiermee kunnen beginnen en de kennis die ze hierover hebben opgedaan kunnen delen, om andere organisaties te inspireren. Iedere organisatie zou de verplichting moeten hebben om aandacht te hebben voor dit thema en een plan moeten hebben hoe ze met eenzaamheid omgaan als dit wordt herkend. Door eenzaamheid onder de meeromvattende term sociale duurzaamheid onder te brengen, kan het geborgd worden in een organisatie. Daar zou gemeenschappelijke taal op gemaakt kunnen worden. Sociale duurzaamheid begint bij de kern van de organisatie en vraagt om een cultuur waarin sociale relaties, inclusie, diversiteit en verbondenheid centraal staan.

Bewustzijn en bespreekbaarheid van eenzaamheid

Het expliciet maken van eenzaamheidsvraagstukken en het creëren van zinvolle daginvulling bevordert inclusie en helpt mensen om zich geaccepteerd te voelen. De druk op de arbeidsmarkt en het werken met invalkrachten maakt het echter lastig om kwalitatieve aandacht te waarborgen. Professionals zouden op de hoogte moeten zijn van het aanbod voor ondersteuning om jongeren goed te kunnen helpen. Warme overdracht en intercollegiale steun zijn cruciaal voor effectieve hulpverlening. Ambassadeurs binnen organisaties kunnen bijdragen aan het bewustzijn en bespreekbaarheid van eenzaamheid, waardoor er een duurzame verandering kan plaatsvinden. Het taboe rond eenzaamheid moet worden doorbroken door er openlijk over te praten en het onderdeel te maken van de dagelijkse praktijk.

Lokale Coalitie tegen Eenzaamheid

Wil je verschil maken als coalitie is het belangrijk om taal te maken op het grote verhaal. Dit verhaal moet uitdagen tot iets nieuws. Alleen beter bij elkaar in beeld zijn en elkaar gemakkelijker bellen, is onvoldoende.



Figuur 3. Deelnemers groepsgesprek bestuurders maatschappelijke organisaties Tilburg.
 Van links naar rechts (boven): Frens Frijns, Johan van Gulp, Valentijn Franken, Floor van Berkel,
 Mariëlle Blanken, Ilse Haneveer, Wies Arts, Fenna Bijster.
 Van links naar rechts (beneden): John van Kuijk, Jeroen Hellemons, Jeroen Pijnenburg.

3 Conclusies

3.1 Stichting Avondje Uit

Meer dan leuke activiteiten

Stichting Avondje Uit draait niet alleen om het samen doen van leuke activiteiten. Het gaat ook om community building, het creëren van diepere verbindingen en het leren sociaal actief te zijn. Door deze activiteiten kunnen deelnemers vriendschappen opbouwen en ergens deel van uitmaken. Het is belangrijk dat Stichting Avondje Uit zijn missie ook als zodanig communiceert naar zorg- en welzijnsorganisaties. Dat Stichting Avondje Uit meer omvat dan alleen het organiseren van leuke activiteiten. Dit is ook van belang om meer structurele afspraken en doorlopende subsidies te realiseren.

Continuïteit van de organisatie

De continuïteit van de organisatie is voor een groot deel afhankelijk van de inzet van Jeroen. Om de duurzaamheid van de organisatie te waarborgen, is het nodig om de afhankelijkheid van Jeroen te verminderen. Inmiddels werkt er 3,5 FTE bij Stichting Avondje Uit. Deze brede basis is belangrijk om de continuïteit te waarborgen. Daarnaast is het zinvol om na te denken over een exit-strategie voor deelnemers. Vanaf wanneer is een deelnemer uitgeleerd en heeft iemand zijn doelen bereikt? Uiteindelijk is het doel dat deelnemers ook buiten de stichting duurzame vriendschappen onderhouden.

Unieke doelgroep

Stichting Avondje Uit richt zich op een specifieke doelgroep, al wordt dit niet als zodanig gecommuniceerd. Toch komen vrijwel alle deelnemers via zorg- en welzijnsorganisaties bij Stichting Avondje Uit terecht. Daardoor bereikt Stichting Avondje Uit ook LVB-jongeren (Licht verstandelijk beperkt), die door andere soortgelijke organisaties zoals Join Us beperkt of niet bereikt worden. Misschien ligt hier een kans voor Join Us om LVB-jongeren door te verwijzen naar Stichting Avondje Uit. Jongeren die begeleid wonen lijken daarnaast minder aandacht te krijgen in relatie tot het thema eenzaamheid, omdat ze al in het zorgsysteem zitten. In zijn communicatiestrategie kan Stichting Avondje Uit zichzelf ook beter positioneren als organisatie dat zich richt op deze doelgroepen.

De kracht van ervaringsdeskundigheid

Stichting Avondje Uit maakt al gebruik van de ervaringsdeskundigheid van zijn deelnemers. Tijdens het groepsgesprek met deelnemers werd duidelijk dat deelnemers graag hun ervaringen delen. Hier liggen kansen voor Stichting Avondje Uit om dit nog meer te benutten.

3.2 Institutionele krachtenveld

Bouwen aan sociale duurzaamheid

Het is tijd voor een nieuw narratief. Verhalenmakers gezocht, want als je het verhaal niet verandert, veranderen je gedachten niet! Dit kun je niet verwachten van uitvoerende professionals. Sociale duurzaamheid gaat over inclusie, diversiteit en verbondenheid. Daar is werken aan de kwaliteit van sociale relaties en sociale cohesie een belangrijk onderdeel van.

Aandacht is goud

Er is behoefte aan professionals die er voor de jongeren zijn met oprechte en liefdevolle aandacht. Dat geldt richting de jongeren, maar ook richting de professionals. Maatschappelijke organisaties zouden wat ze naar buiten doen ook naar binnen moeten doen. Oprechte aandacht voor de medewerker door het hanteren van de positieve kapstok: 'hoe gaat het nu echt met je?'. Dit is ook bouwen aan sociale duurzaamheid.

We zijn niet tegen eenzaamheid

We zijn er niet tegen, we leren ermee omgaan. Dat geldt niet alleen voor jongeren, maar zeker ook voor professionals. Kennis over eenzaamheid en moed om het bespreekbaar te maken is niet bij alle professionals groot. Terwijl juist informatiebewustzijn en gespreksvaardigheden professionals helpt om het juiste gesprek te voeren. Echter voor veel partners in het veld, bijvoorbeeld onderwijs of woningbouwcorporatie, is het eenzaamheidsvraagstuk geen primaire taak. Het is van groot belang dat we als collectief het meer zichtbaar en bespreekbaar maken.

Beweging naar de voorkant van de jeugdzorg vraagt om tweerichtingsverkeer

Het belang van een stevige sociale basis en de beweging naar de voorkant van de jeugdhulp staat al langere tijd op de agenda. In het recente advies van de commissie Ark² wordt (nogmaals) opgeroepen om in de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd te focussen op de plekken in de directe leefomgeving van kinderen, jongeren en ouders. Daar waar de sociale basis tot wasdom komt. In de afgelopen jaren heeft echter de aandacht vooral gelegen bij het laten afnemen van jeugdhulpgebruik, door aan de voorkant de sociale basis van jongeren te versterken. Echter vraagt een echte beweging naar voren tweerichtingsverkeer. Dus ook de jongeren die al 'in het systeem' zitten zouden meer ondersteund moeten worden in het versterken van hun sociale basis, zodat zij (weer) mee kunnen doen in de samenleving, een fijne vrijetijdsbesteding hebben, vrienden kunnen maken en diepere sociale verbanden kunnen aangaan.

² Commissie van Ark (2015). *Groeipijn: Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd*. Den Haag.

Meer dan een coalitie

Een impactvolle coalitie heeft een goed verhaal nodig en voldoende borging in de praktijk. Dat is geen gelegenheidscoalitie, maar een groep van bondgenoten die daadwerkelijk het verschil willen maken door dingen anders te gaan doen. En die samen weten te expliciteren wat hij of zij morgen anders gaat doen.



OPGERICHT IN
1947



GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

35



INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

EXPERTISE

- > PARTICIPATIE & GOVERNANCE
- > WOON- & LEEFOMGEVING
- > DUURZAAMHEIDSTRANSITIES
- > SOCIAAL DOMEIN & ARBEID
- > CULTUUR & ERFGOED
- > DUURZAAMHEIDSIMPACT
- > DATA EN METHODEN

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSSEN
- > BANKEN

HET
pon | telos

Over Het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 35 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl